

SECUNDI REG.

iste quadraginta annorum . ex eo enim quod Dauid à tempore hoc non cognouit amplius aliquam uxorem suam (vt subiuncta testantur) apparet quod senex erat non vacans amplius generationi filiorum; & propterea non potest intelligi quadragesimus annus ætatis Dauidis . nec quadragesimus annus ab initio quo fuerunt reges in Israel: quoniam quadragesimo anno ab initio regum, Dauid aut nōdum regnabat (si Saul quadraginta annis regnauit) aut quinquagenarius erat Dauid si Saul viginti duntaxat annis regnauit. Ex eo vero quod post hanc persecutionem Dauid vixit multos annos (vt pote valens adhuc exire ad prælium & pedes incedere itinere non modico, & qui tot subiuncta postea effecerit) non potest intelligi quadragesimus annus regni eius: quoniam annus quadragesimus fuit in fine vitæ eius, quando ita frigebat vt nec opertus pannis calefieret. Et eadem ratione excluditur quadragesimus annus ætatis Absalon: quoniam forte nec trigessimum annum peregerat: vt pote qui natus fuerat in Hebron regnante Dauide. Intelligere autem quadragesimum annum à clade sacerdotum à Saule facta occasione Dauidis, & incertum est (quia ratio numeri nescitur) & minus quadrat hæc persecutionem passum fuisse Dauidem, quia fuit occasio illius cladis: quoniam Nathan propheta manifeste dixit propter peccatum aduersus Vriam ex parte Dei, ecce ego suscitabo aduersum te malum de domino tuo: nec est dubium quod sufficiens causa meritoria huius persecutionis fuit peccatum in facto Vriæ. Incertum quoque est an sit sermo de quadragesimo anno ab exaltatione Dauidis que fuit percussio Goliath Pelisthino: magis tamen quadrat & materiæ & ætati Dauidis huiusmodi supputatio quam quæcunque dictarum. materiæ quidem vt quadragesimo anno ab exaltatione describatur depressio: ætati autem quia huiusmodi quadragesimo anno Dauid iam senex erat: hoc est inter sexagesimum & septuagesimum annum suæ ætatis. Non desunt tamen dicentes posse intelligi à fine quadraginta annorum, hoc est à quarta decade annorum regni Dauidis. quod si Hebraica litera admittit, proculdubio complectendum est pro literali sensu: quia absolute narrando & fuit à fine quadraginta annorum, absque vllō scriptulo præ se fert numerum annorum regni. & quia non potest verificari de numero singulorum annorum, & verificatur de nu-

de numero decadum annorum regni Dauidis, ideo vt germanus sensus admittendus esset: quarta enim decas annorum regni Dauidis inchoauit à sexagesimo anno ætatis eius. Elige prudens lector inter ambigua quod magis videbitur. *Et dixit Absalom ad regem, vadam quæse & reddam votum meum quod voti domino in Chebron. ciuitate in qua natus fuerat ipse Absalon. Votum enim vouit seruis tuis cum essem in Ghesur Syria dicendo: si reducendo reduxerit me dominus in Ierusalaim, sacrificabo domino. Iuxta Hebræum habetur. Et seruiam Iehovah. Finxit Absalom seruiturum se non paruo tempore summo Deo & hanc seruitutem exhibere se velle in ciuitate in qua natus fuerat. Qualis autem fuerit seruitus ista, non est scriptum: sed locum extra Ierusalem elegit & tempus seruitutis non modicum, vt commode posset coniurationem conceptam exequi & perficere. Dixitque ei rex, vade in pace: & surrexit & abiit in Chebron.*

Misit autem Absalom exploratores in omnes tribus Israel dicendo: cum audieritis sonitum buccinæ. Ex eo quod ad singulas tribus misit exploratores ad hoc vt audito sono buccinæ promulgaretur regnum eius, insinuatur exploratoribus commissum fuisse vt ipsi verbis explanarent populis quid significaret sonus buccinæ. Rursus hinc quoque insinuatur multos præparasse cornicularios mittendos ad singulas tribus statim vt in Hebron sonaret buccina. dicite, regnabit: Iuxta Hebræum habetur. regnabit Absalom in Chebron. prædixit enim quod non mittet cornicularios nisi erectus fuerit in regem. & propterea ordinat vt aduenientibus corniculariis, dicatur, regnauit Absalom in Hebron: vt sic populi clamarent viuat rex Absalom. Et cum Absalom iuerunt ducenti viri de Ierusalaim, vocati & euntes in simplicitate sua: nec sciebant quicquam. Accersitque Absalom Achithophel Ghilonitam consiliarium Dauidis de ciuitate sua Ghilo cum immolaret victimas: & fuit coniuratio valida, & populus ibat & multiplicabatur cum Absalom.

Et venit nuncius ad Dauid dicendo: fuit cor virorum Israel post Absalom. Atque Dauid omnibus seruis suis qui erant cum eo in Ierusalaim: surge & fugiamus, quia non erit nobis effugium à facie Absalom, festinate abire ne forte veniens occupet nos & impleat super nos ruinam. Legendum esset, ne festinet & assequatur nos & impellat super nos malum, & percussit ciuitatem in ore gladij. sed hoc modici momenti est. Dixeruntque serui regis

ad eum: secundum omne quod elegerit dominus meus rex, ecce seruus tui. Et egressus est rex & tota domus eius pedibus suis: reliquitque rex decem mulieres concubinas ad custodiendum domum. Egressusque est rex & omnis Israel. Legendum est. & totus populus pedibus suis: & steterunt procul a domo. Aiunt potius legendum, in loco longinquo, sed in idem redit. Et omnes serui eius ambulabant iuxta eum. Iuxta Hebræum habetur. *transfuites iuxta manum eius*. Describitur rex sistens & ante oculos suos faciens transire seruos suos, & specialiter. & *legiones Cherethi & Pelethi*. Iuxta Hebræum habetur. & *omnis Cherethi & omnis Pelethi*. sunt enim numeri singularis Cherethi & Pelethi: & significant vt superius dictum est custodiam Davidis. & omnes *Giththai* pugnatore validi. Superfluit pugnatore validi. *sexcenti viri qui secuti eum fuerant de Ghath*, precedebant regem. Legendum est. *transfuites coram rege*. Societas enim Gethæorum similiter transfuites describitur.

Dixit autem rex ad *Itthai Giththæum*: cur venis etiam tu nobiscum: reuertere & mane cum rege, quia incognitus es & egressus es de loco tuo. Parui refert quod Hebraice habetur. & etiam *vagans tu ad locum tuum*. Condolet David præfesto Gethæorum quod adhuc vagans ad quærendum locum eat. *Heri venisti*, & *hodie compelleris nobiscum egredi*. Parui refert quod Hebraice habetur. & *hodie faciam mouere te nobiscum ad eundem*. *Heri & hodie dicuntur ad significandum modicum temporis interuallum*. & *ego vadens super quod ego vadens*: quasi dicat, ego vado vagus (vt pote incertus quo pergam) nec decet vt similiter faciam te vagari. *reuertere & reduc fratres tuos*, & *dominus faciat tecum misericordiam & veritatem quia ostendisti gratiam & fidem*. Iuxta Hebræum habetur *duntaxat. reuertere & reduc fratres tuos, tecum gratia & veritas*. Et sunt verba Davidis imprecantis vniuersa dona Dei reuertentibus Gethæis: *acsi diceretur, valete felices*. Et respondit *Itthai ad regem & dixit, viuit dominus & viuat dominus meus rex, si non in loco in quo fuerit Dominus meus rex (siue ad mortem siue ad vitam) ibi fuerit seruus tuus*. Dixitque *David ad Itthai, veni & transi: & transfuit Itthai Giththæus & rex*. Superfluit & *rex*. & *omnes viri eius*, & *reliqua multitudo*. Legendum est. & *omnis paruulus qui erat cum eo*. Paruuli enim significantur etiam transfuites. Omnesque *stebant*.

Iuxta

Iuxta Hebræum habetur. Et tota terra plorans voce magna. De ciuitate Ierusalem est sermo. & totus populus transfuites: rex autem transfuit per torrentem Cidron, & totus populus transfuit contra viam oliuæ. Legendum est. *contra faciem viæ ad desertam*.

Venit autem & *Zadoc*. Iuxta Hebræum habetur. Et ecce etiam *Zadoc & omnes leuitæ cum eo portantes arcam fœderis Elohim*. Insignatur quod tunc venerit *Zadoc cū arca fœderis Elohim: & deposuerunt arcam Dei*. Iuxta Hebræum habetur. & *fecerunt stare arcam Elohim: ad hoc vt confuleretur deus*. & *ascendit Eb' iathar donec terminaret omnis populus transire de ciuitate*. Durante transitu populi *Ab' iathar sacerdos ascendit mente ad supplicandum deo coram arca, proculdubio pro Dauid*. Et quia nulla scribitur diuina responsio, creditur deum non respondisse, in cuius signum non amplius expectandum censuit *Dauid: sed dixit ad Zadoc vt reduceret arcam Elohim in ciuitatem*. Et dixit rex ad *Zadoc, reduc arcam Dei in ciuitatem: si inuenero gratiam in oculis domini, reduc me, & ostendit mihi eam & habitaculum eius*. Si autem dixerit, non complacui in te: ecce me, faciat mihi sicut bonum est in oculis eius. Et dixit rex ad *Zadoc sacerdotem, d' videns*. Iuxta Hebræum habetur. *Nonne videns tu? reuertere in ciuitatem in pace*. & affirmationem sonat Hebraice: perinde ac diceretur, quia officio videntis tu fungeris, ideo reuertere. Et est sermo de officio videndi quid ageretur ab *Abfalone* & ciuitate: vt subiuncta testantur. adhuc enim non comparuerat *Chufai* archites, cui postea iniunxit *Dauid vt etiam ipse videret & nunciaret*. & *Achimaham filium eius & Iehonathan filium Eb' iathar duo filii vestri nobiscum*. Ecce ego abscondar. Iuxta Hebræum habetur. *Videte ego morans in cauestribus deserti, donec veniat verbum a vobis ad nunciandum mihi*. Manifestat ad quid vigilare videndo debeant: videlicet ad indicandum ei per filios successum rei. *Reduxitq; Zadoc & Eb' iathar arcam Dei in Ierusalaim*. Nomē est *Elohim: & manserunt ibi*. *Dauid autem ascendebat per ascensum oliuarum ascendens & stans, & aperto capite & nudis pedibus incedens*. Hinc apparet manifeste quod non in fine regni Davidis hoc fuit: quoniam potens erat ad iter agendum *Dauid*. Et totus populus qui erat cum eo, *aperto capite ascendebat ascendendo & stendo*.

Dauidi autem nunciatum est dicendo, Achithophel est in con-

As iij iuratione

iratioe cum Absalom: dixitque ei David. Superfluit ei, nā non nunciānti sed Deo dixit David. infatua quāso consilium Achitophel domine.

Et fuit, David venit vsque ad verticem adoraturus ibi Deū. Nomen est Elohim. Locūque describitur vnde postremus esset aspectus ad Siō in qua erat arca Dei: & propterea ibi postremo adorauit David Deum tāquam valesfaciens. & ecce occurrit ei Chusai archites scissa veste & terram habēte super caput suū. Dixitque ei David: Si veneris mecum, eris mihi oneri. Si autem in ciuitate reuertaris et dixeris Absalomo seruus tuus ego rex ero, patere me viuere. In hebræo non habetur patere me viuere. seruus patris tui sui ex tunc, nunc autem ero seruus tuus. Excusari non potest à peccato huiusmodi consilium ad mendaciū officiosum. dissipabis mihi consilium Achitophel. Habebis ibi tecum Zadoc & Eb' iathar sacerdotes: & erit, omne verbum quod audies de domo regni indicabis Zadoc & Eb' iathar sacerdotibus. Ecce ibi sunt cū eis duo filii eorum Achimaham Zadoco & Iehonathan Eb' iatharo: & mitetis per manum eorum ad me omne verbum quod audieritis. Venitque Chusai amicus David in ciuitatem: & Absalom venit in Ierusalaim & Achitophel cum eo. Superfluit & Achitophel cū eo.

CAP. XVI.

Auid autem transferat paululum de vertice & ecce Ziba puer Mephiboseth in occursum eius: & par asinorum stratorum & super eos erant ducenti panes & centum ligatura vnae passae & septem masse palatarum. Iuxta hebræum habetur. & centum farta sicuum. Quod autem subditur. & duo vtres vini. Iuxta hebræum habetur. & vter vini. nec est opus expositione. Et dixit rex ad Zibam quid sibi voluit ista? & dixit Ziba, asini sunt pro domesticis regis ad equitandum & panes ac ficus vt comedant pueri. Quia tunc temporis vtebantur asinis ad equitandum, ideo domesticis regis minus affluctis ad iter agendum offert asinos, vt fatigatus aliquis equitandum refocillaretur. et vini vt bibat si quis defecerit. Iuxta hebræum habetur. lassus in deserto. Dixitque rex & vbi est filius Domini tui? & dixit Ziba ad regem, ecce manet in Ierusalaim: dixit enim hodie, restituet mihi domus Israel regnū patris mei. Calumniatus est iste filium Ionathæ: vt testatur scripta inferius in ca. 19. Et ait rex ad Zibam, ecce tibi sint omnia quæ habet Mephiboseth. Iniqua temerariaque sententia fuit hæc inaudita parte: præter hoc quod ingratiissimi animi erga Ionatham fuit. oro, Iuxta hebræum habetur.

habetur. adoraui, inueni gratiā in oculis tuis domine mi rex. Astutus seraus fingit se non venisse ad Dauidem vt accusaret Mephiboseth & surrogaretur in illius agros: sed ad hoc vt inueniret gratiā in oculis regis. huc enim tendunt hæc verba adoraui (proculdubio te offerendo hæc munuscula) vt inueniam gratiam in oculis tuis.

Venit autem rex David vsque ad Bachurim: & ecce inde vir exiens de cognatione domus Saul nomine Simhi filius Ghera exiens ex eundo & maledicendo. Et lapidabat lapidibus Dauidem & omnes seruos regis Davidis: totisque populis & omnes bellatores. Parui refert quod hebraicè habet. & omnes potentes à dextera eius & à sinistra eius. de potentia siquidem virium est sermo. Sic autem dicebat Simhi dum malediceret illi: egredere egredere vir sanguinum. hoc est effusus sanguinis multorum innocentium. & vir Beli' iahal. hoc est absque iugo procedens in actibus tuis. Reddidit tibi dominus totum sanguinem domus Saul qui regnasti pro eo deditque dominus regnū in manum Absalon filii tui: & ecce es in malo tuo, quia vir sanguinum es.

Dixitque Abisai filius Zeru'ia ad regem: cur maledicis canis hic mortuus. Iuxta hebræum habetur. mortuus domino meo regi? Verba sunt paruipensionis. transibo quæso & remouebo caput eius. Et ait rex quid mihi & vobis est filii Zeru'ia. quia maledicet. hoc est nolo vobiscū communicare in animo vindicandi. occiderat enim Abner isti filii Seruix sororis Davidis: nō sit inquit mihi & vobis cōmunis vindicta cōtra maledicū. dominus enim precepit ei vt malediceret Davidi, et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Parui refert quod hebraicè habet. & quia Iehonab dixit ei maledic Davidem, & quis dicit quare fecisti sic? Agnoscat & fatetur David maledictionē illam quatenus pœnalē sibi procedere à Deo propter peccata sua: & propterea dicit summum Deū dixisse Semei maledic Davidem. dixit siquidem deus non verbo, sed facto efficiendo per Semei maledictionē illam non quatenus erat peccatum, sed quatenus erat pœna ipsius Davidis: quemadmodum superius etiam per os Nathan dixerat suscitabo malū de domo tua non quatenus erat malū culpæ, sed pœnæ. Et ait David ad Abisai & ad omnes seruos suos: ecce filius meus qui egressus est de utero meo. Iuxta hebræum habet. de visceribus meis. semen enim ex visceribus egreditur. querit animam meam, quāto magis hic filius Iemini, hoc est Beniamin vt alias dictum est, maledicet? sinite eum & maledicat

Iuxta

iuuatioe cum Absalom: dixitque ei Dauid. Superfluit ei, nā non nunciandi sed Deo dixit Dauid. in fatua quāso consilium Achitophel domine.

Et fuit, Dauid venit vsque ad verticem adoraturus ibi Deū. Nomen est Elohim. Locūque describitur vnde postremus esset aspectus ad Siō in qua erat arca Dei: & propterea ibi postremo adorauit Dauid Deum tāquam valesfaciens. & ecce occurrit ei Chusai archites scissa veste & terram habēte super caput suū. Dixitque ei Dauid: Si veneris mecum, eris mihi oneri. Si autem in ciuitate reuertaris et dixeris Absalomo seruus tuus ego rex ero, patere me viuere. In hebræo non habetur patere me viuere, seruus patris tui sui ex tunc, nunc autem ero seruus tuus. Excusari non potest à peccato huiusmodi consilium ad mendaciū officiosum. dissipabis mihi consilium Achitophel. Habebis ibi tecum Zadoc & Eb' iathar sacerdotes: & erit, omne verbum quod audies de domo regni indicabis Zadoc & Eb' iathar sacerdotibus. Ecce ibi sunt cū eis duo filii eorum Achimaham Zadoco & Iehonathan Eb' iatharo: & mitteris per manum eorum ad me omne verbum quod audieritis. Venitque Chusai amicus Dauid in ciuitatem: & Absalom venit in Ierusalaim & Achitophel cum eo. Superfluit & Achitophel cū eo.

CAP. XVI.

DAuid autem transtulit paululum de vertice & ecce Ziba puer Mephiboseth in occursum eius: & par asinorum stratorum & super eos erant ducenti panes & centum ligaturæ vuae passæ & septem massæ palatarum. Iuxta hebræum habetur. & centum ferta sicuum. Quod autem subditur. & duo vres vini. Iuxta hebræum habetur. & vter vini. nec est opus expositione. Et dixit rex ad Zibam quid sibi voluit ista? & dixit Ziba, asini sunt pro domesticis regis ad equitandum & panis ac sicus vt comedant pueri. Quia tunc temporis utebantur asinis ad equitandum, ideo domesticis regis minus assuetis ad iter agendum offert asinos, vt fatigatus aliquis equitādo refocillaretur. et vini vt bibat si quis defecerit. Iuxta hebræum habetur. lassus in deserto. Dixitque rex & ubi est filius Domini tui? & dixit Ziba ad regem, ecce manet in Ierusalaim: dixit enim hodie, restituet mihi domus Israel regnū patris mei. Calumniatus est iste filium Ionathæ: vt testatur scripta inferius in ca. 19. Et ait rex ad Zibam, ecce tibi sint omnia quæ habet Mephiboseth. Iniqua temeraria; sententia fuit hæc inaudita parte: præter hoc quod ingratiissimi animi erga Ionatham fuit. oro, Iuxta hebræum habetur.

habetur. adorauit, inueniā gratiā in oculis tuis domine mi rex. Astutus seruus fingit se non venisse ad Dauidem vt accusaret Mephiboseth & surrogaretur in illius agros: sed ad hoc vt inueniret gratiā in oculis regis. huc enim tendunt hæc verba adorauit (proculdubio te offerendo hæc munuscula) vt inueniam gratiam in oculis tuis.

Venit autem rex Dauid vsque ad Bachurim: & ecce inde vir exiens de cognatione domus Saul nomine Simhi filius Ghera exiēs exeundo & maledicendo. Et lapidabat lapidibus Dauidem & omnes seruos regis Dauidis: totūque populus & omnes bellatores. Parui refert quod hebraicè habet. & omnes potentes à dextera eius & à sinistra eius. de potentia siquidem virium est sermo. Sic autem dicebat Simhi dum malediceret illi: egredere egredere vir sanguinum. hoc est effusor sanguinis multorū innocentū. & vir Beli' iahal. hoc est absq; iugo procedens in actibus tuis. Reddidit tibi dominus totum sanguinem domus Saul qui regnasti pro eo deditque dominus regnū in manum Absalon filii tui: & ecce es in malo tuo, quia vir sanguinum es.

Dixitque Abisai filius Zeru'ie ad regem: cur maledicis canis hic mortuus. Iuxta hebræum habetur. mortuus domino meo regi? Verba sunt paruipensionis. transibo quæso & remouebo caput eius. Et ait rex quid mihi & vobis est filii Zeru'ie. quia maledicet. hoc est nolo vobiscū communicare in animo vindicandi. occiderat enim Abner isti filii Seruix sororis Dauidis: nō sit inquit mihi & vobis cōmunis vindicta cōtra maledicū. dominus enim precepit ei vt malediceret Dauidi, et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Parui refert quod hebraicè habet. & quia Iehonath dixit ei maledic Dauidem, & quis dicit quare fecisti sic? Agnoscit & fatetur Dauid maledictionē illam quatenus pœnalē sibi procedere à Deo propter peccata sua: & propterea dicit summum Deū dixisse Semei maledic Dauidem. dixit siquidem deus non verbo, sed facto efficiendo per Semei maledictionē illam non quatenus erat peccatum, sed quatenus erat pœna ipsius Dauidis: quemadmodum superius etiam per os Nathan dixerat suscitabo malū de domo tua non quatenus erat malū culpæ, sed pœnæ. Et ait Dauid ad Abisai & ad omnes seruos suos: ecce filius meus qui egressus est de utero meo. Iuxta hebræum habet. de visceribus meis. semen enim ex visceribus egreditur. queris animam meam, quāto magis hic filius Iemini. hoc est Benjamin vt alias dictum est. maledicet? finite eum & maledicat Iuxta

in iuxta præceptum Domini. Iuxta hebræum habetur. quia dixit est Jehouah. quod iam expositum est. Forſitan respiciet dominus ad afflictionem meam: & reddet dominus mihi bonum pro maledictione eius die hac. Sciens se iuste pati nõ audet in spem certam præmi: sed sub dubio ponit dicendo, forte videbit oculo misericordie afflictionem meã & imputabit ad meritum patientiã meam. Et ibat Dauid & viri eius per viam: Semei autem per iugum montis ex latere contra illum gradiebat. Iuxta Hebræum habetur. Et Simhi ambulans in latere montis è regione ipsius eundo & maledicendo, & lapidando lapidibus è regione ipsius, & iactado puluerem. Describitur modus quo ad dispositione localem: dauid eum suis eunte per viam publicam, Semei autem eunte per latus môtis è regione Dauidis maledicendo & lapidando & puluerem spargendo. Lapidare autè intelligit non quod lapides attingerent ad eos, sed quod iaceret lapides versus eos: ad iniuriam enim non ad lædendum tendebat.

Venitq; rex & totus populus qui erat cum eo lassus: & refocillati sunt ibi. Iuxta Hebræum habetur. & requieuit ibi. Iasi siquidem describuntur communiter, sed singulariter scribitur de rege & requieuit ibi. Quauis de populo communiter intelligi possit & requieuit ibi: hoc est in Bachurim, de quo ultimo dictum est & venit rex Dauid vsque ad Bachurim. Absalom autem & totus populus virorum Israel ingressi sunt Ierusalaim, & Achithophel cum eo.

Et fuit cum venit Chusai Archites amicus Dauidi ad Absalom: dixit Chusai ad Absalom, vinar rex, vinar rex. Adulãtis sunt geminata hæc verba. Et dixit Absalom ad Chusai: ista est gratia tua ad amicum tuum? cur non iuisti cum amico tuo? Admirantis sunt verba. Dixitque Ghusai ad Absalom: nequaquam, quia illius ero quem elegit dominus & populus iste & omnes viri Israel, & cum eo manebo. Et hæc adulationis erant. Sed vt & hoc inferam. Iuxta Hebræum habetur. Et secundo. Primam rationem attulerat quia electus est Absalon à summo deo & populo & vniuerso Israele. alteram se adiungere manifestat, quia est filius Dauidis tam amici sui. cui ego seruiam, nõne filio regis? Legendum est, coram filio eius? Nõ nominat Dauidem regem: sed pronomine demonstrat eum quem dixerat Absalon amicum tuum. sicut parui patri tuo, ita parebo & tibi. Iuxta Hebræum habetur. sicut seruiui coram patre tuo, sic ero tecum. Mentitur, tamen officioso mandacio.

Dixit

D*ixit autem Absalom ad Achithophel, inite consiliu quid agere debeamus. Iuxta Hebræum habetur. date vobis consiliu quid faciemus. Tanquam capiti consilii dicit, date vobis consiliu, volens vt cum senibus tractaret quid faciendum est. Et ait Achithophel ad Absalom, ingredi ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum: & audiet totus Israel quod fedaueris patrem tuum, & roborabuntur manus omnium qui sunt tecum. Ad excludendum tam spem quàm timorem reconciliationis inter patrem & filium, ab animis tam sperantium quàm timentium illam consiliu dedit tam turpis ignominia. Extenderunt igitur Absalomo tentorium super lectum: & ingressus est Absalom ad concubinas patris sui in oculis totius Israel. Vt adimpleretur verbum dei dictum per Nathan prophetam. Consiliu autem Achithophel qui consulebat in diebus illis, erat acsi quis interrogasset in verbo dei. Nomen est Elohim. & assimilatur consiliu Achithophel verbo responsionis diuinæ non quo ad rectitudinẽ, sed quo ad adhæſionem. narratur enim quod ita adhærebant consilio Achithophel quemadmodum adhærebant responsioni dei consulti. Et quoniam hoc commune subiungitur tam Absalon quàm Dauidi, ideo similitudo hæc per modum hyperboles intelligenda est: quemadmodum dicimus homines veloces vt aquilas, & similia. describitur enim ad literam maxima autoritas Achithophel in consilio, vt plusquam homo videretur sapere: & propterea assimilatur diuino responso. sic erat omne consiliu Achithophel & Dauidi & Absalom.*

CAP. XVII.

D*ixit Achithophel ad Absalom: eligam mihi. Iuxta Hebræum habetur. eligam nunc duodecim millia virorum. Absque vltiori mora: celerem siquidem persecutionem Dauidis consulit valde vtilem. & confurgam & persequar Dauidem hac nocte. Superfluit hæc. tempus siquidem nõ futurum ad exequendum celerem persecutionem prudenter elegit, vt ex improuiso aggredierentur Dauidem cum suis. Et veniam super eum, & ipse lassus est & solutus manibus. Iuxta Hebræum habetur. Et lentus manus. Tardum seu debilem motum manuum Dauidis & suorum indicat, ex inedia seu modico alimento ac incommodis multis. & percussiam eum. Iuxta Hebræum habetur.*

&

Et faciam tremere eum, & fugiet totus populus qui est cum eo. Efficacia aggressionis ordinate describitur: inchoando à terrore Dauidis & suorum, & adiungendo consequenter fugam territi populi qui est cum Dauide, percutiamq; regem desolatū. Iuxta Hebræum habetur. *Et percutiam regem solum eum.* Et reducam totum populum ad te. Tertius effectus describitur occisio solius regis Dauidis: & quartus demum reductio vniuersi populi ad te Absalon regem. *quomodo vnus homo reuerti solet.* Sententia recte redditur: quanuis Hebraice habeatur. *sicut reuerti omnis.* & est casus genitiui omnis. Et est sensus, faciam reuerti totum populum ad te sicut reuerti omnis: hoc est sicut est reuersio cuiuslibet: hoc est tam facile quàm facile vnus quilibet reuertitur. Deinde immediate sequitur. *vir quem tu quærens.* Et est sensus: non multum de virorum, sed vnus est duntaxat vir quem spectat ad te quærere persequendo. Deinde immediate sequitur. *omnis populus erit in pace.* Sententiæ sunt articulatiue prolatae absque aliqua cõiunctione, ad reddendum rationem consilij sui vtilis tam ipsi regi quàm paci vniuersi Israelis. *Placuitque sermo eius Absalon.* Parui refert quòd Hebraice habeatur. *Et rectum fuit verbū in oculis Absalom,* & *in oculis omnium senum Israel.* Rectū censuerunt consilium relatum ad bonum vtile vsurpati regni.

Ait autem Absalom: voca etiam quaso Chusai archita, & audiamus quid sit etiam in ore eius. Venitque Chusai ad Absalom: & dixit Absalom ad eum dicendo, secundum verbum hoc locus tuus est Achithophel, an faciemus verbum eius? si non, tu loquere.

Et dixit Chusai ad Absalom: non est bonum consilium quod consulit Achithophel hac vice, quasi diceret: quanuis Achithophel semper aliàs bonum cõsueuerit dare consilium, hac tamē vice cõsiliū datum non est bonum. Et prudenter locutus est Chusai, honorando Achithophel & pro hac duntaxat vice consilium illius diuertens, ne redderet se suspectum. *Dixitq; Chusai: tu nosti patrem tuum & viros eius esse potentes & amaro animo, veluti si vrsa raptis catulis in saltu sauiat.* Iuxta Hebræum duntaxat habetur. *sicut vrsus orbatus in agro.* Et est sermo de orbatō filiis: afferturq; hæc similitudo quo ad amaritudinem animi. *Et pater tuus vir bellator est.* Iuxta Hebræū habetur. *vir bellus.* hoc est vir sciens ea quæ sunt belli, prudens in agendis ac disponēdis circa res bellicas. *nec morabitur cum populo.* Iuxta Hebræum habetur. *Et non faciet dormire populum.* Sic iacet

in

in Hebræo. & sonant verba quòd seruabit populum cū excubiis quasi vigilem in nocte, contra nocturnum tempus electum ab Achithophel ad aggrediendum populum Dauidis ex improviso. *Forſitan nunc latitat in foueis aut in vno quo voluerit loco.* Iuxta Hebræum habetur. *Ecce nunc ipse est absconditus in vna fouearum aut in vno locorum.* Contra id quod dixerat Achithophel, percutiā regem solum, dicit quòd Dauid prudens non solum populum vigilantem seruat, sed etiam personam suam occultat in latebris alicuius foueæ, spelunçæ aut cuiusuis loci. *Et erit cum ceciderit quispiam in principio, audiet audiens, & dicit, fuit plaga in populo qui sequitur Absalom.* Et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis, panore soluetur. Periculum imminens & cõsilio Achithophel describitur magnipendendum. Nec refert quòd Hebraice non scribitur fortissimus: sed. *Et ipse etiam filius fortitudinis cuius cor sicut cor leonis, liqueſcendo liqueſcet.* in idem enim sententia redit. *sicut enim totus Israel quòd potes est pater tuus, & filij fortitudinis qui sunt cum eo.* Sed consulo vt cõgregādo cõgregetur ad te totus Israel à Dan vsque ad Beersebah sicut arena iuxta mare in multitudine: & facies tua vadens in bellū. Cõtra id quod dixerat Achithophel quòd rex mitteret duo decim millia virorū, consulit Chusai vt congregato vniuerso Israele ipse rex personaliter pergat ad bellum. *Et veniemus ad eum in vnum locorum in quo inuenietur.* extra ciuitates muratas: nam deinde subiungit quid efficient si fuerint in ciuitate murata. *Et castrametabimur contra eum sicut cadi ros super terram: & non relinquetur ex eo & ex omnibus viris qui cum eo sunt, etiam vnus.* Et si in ciuitatem collegerit se, portabit totus Israel ad ciuitatem illam fenes: & trahemus eam vsque in torrentem, vsquequo non inueniatur ibi etiam calculus. Hyperbole est ad significandum tantam virium magnitudinem vt quodammodo trahere possent ciuitatem integram in flumen.

Dixitque Absalom & omnis vir Israel, melius est consiliū Chusai Archite cõsilio Achithophel: domini autem nutu dissipatum est consilium Achithophel vtile. Iuxta Hebræum habetur. *Et Iehouah præcepit ad frangendum consilium Achithophel bonum, vt induceret Iehouah super Absalom malum.* Diuinæ prouidentie ascribit scriptura fractionē consilij Achithophel, quanuis boni: hoc est vtilis Absalom. & rationem reddit diuinæ dispositionis: videlicet vt puniret Absalon, qui conspirauerat contra patrem & tam infamem incestum commiserat.

Dixit

Dixit autem Chusai ad Zadoc & Eb'iathar sacerdotes: hoc & hoc consuluit Achithophel Absalom & senioribus Israel, & hoc & hoc consului ego. Nunc ergo mittite cito, & nunciate Dauidi dicendo: ne moreris nocte hac. Superfluit hac. in campestribus deserti. Nesciens Chusai an Absalom sequeretur consilium eius vel Achithophel, tutiorem elegit partem monendo Dauidem ut recedat ex planicie deserti, sed absque dilatione transgredere. Iuxta Hebræum habetur. & etiam transcundo transibis. proculdubio iordanem. ne forte absorbeat rex & totus populus qui est cum eo. Iehonathan autem & Achimaham stabant in fonte Rogel, iuxtaque ancilla & nunciauit eis & ipsi inierunt & nunciauerunt regi Dauidi: non enim poterant videri aut introire ciuitatem. Iuxta Hebræum habetur. quia non poterunt videri ad veniendum in ciuitatem. Ratio redditur quare Iehonathan & Achimaham erant in fonte Rogel, quia locus ille exemptus erat à visu venientium in ciuitatem: hoc est ingredientium & egredientium per viam publicam. Vidit autem eos puer, & nunciauit Absalomo. Accidit ut extra viam esset iste qui vidit eos, & abierunt ambo cito & venerunt ad domum viri in Bachurim qui habebat puteum in atrio suo, & descenderunt in eum. Tulit autem mulier & expandit velamen super faciem putei, quasi siccans pitisanas. Iuxta Hebræum habetur. & extendit super illud frumentum contusum, & non est cognita res. Omnia sunt clara. Veneruntque serui Absalom ad mulierem in domum, & dixerunt ubi est Achimaham & Iehonathan? & dixit eis mulier, transferunt festinanter gustata paululum aqua. Iuxta Hebræum habetur. transferunt vadum aqua. nec aliud scribitur: sed subiungitur. & quæsierunt & non inuenerunt, & reuersi sunt in Ierusalaim. Et insinuat quod scrutati fuerint domum illam, & non inuenientes reuersi sunt.

Cumque abissent, ascenderunt illi de puteo, & abierunt & nunciauerunt regi Dauidi: & dixerunt ad Dauid, surgite & transite cito fluuium. Hebraice scribitur. aquam. sed de aqua iordanis est sermo, ut subiuncta testantur. quia huiusmodi dedit consilium contra vos Achithophel. Surrexit ergo Dauid & totus populus qui erat cum eo, & transferunt iarden donec dilucesceret. Non habetur in Hebræo. antequam denudaretur verbum. sed duntaxat, donec lucesceret mane usque ad vnum, non defuit qui non transisset iarden, ad significandum quod ante diem clarum transferunt fluuium nocte omnes. Porro Achithophel videns quod non

esset

esset factum consilium suum, stravit asinum, & surrexit & abiit ad domum suam ad ciuitatem suam: & disposita domo sua suspensio interiit. Iuxta Hebræum habetur. strangulauit se: & mortuus est, ac sepultus in sepulchro patris sui. Propria interiit sententia, & ipse suimet carnifex fuit actor tam prauorum consiliorum.

DAuid autem venit in castra. Legendum est. in Machanaim. est enim nomē ciuitatis (ut subiuncta testantur) in qua etiam fuerat Isbo'seth rex. & Absalom transiit iarden, ipse & omnes viri Israel cum eo. Et Hamasam posuit Absalom pro Ioab super exercitum: Hamasa autē erat filius viri qui vocabatur Iith'ra Iizrehelita, qui ingressus est ad Abigail filiam Nachas sororem Zer'ia matris Ioab. Hic Nahas est Isai pater Dauidis & istarum mulierum: ut Paralipomenon testatur. Et castrametatus est Israel & Absalom in terra Ghilhad.

Cumque venisset Dauid in castra. Legendum est. in Machanaim. quia ut dictum est nomen est proprium ciuitatis. Sobi filius Nachas de Rabba filiorum Hammō. Iste frater Chanun regis Hammonitarum surrogatus creditur in præfectū Hammonitarum à Dauidē, ut Nahas patri gratitudinis officium exhiberet. & Machir filius Hammiel de Lodebar, & Barzillai Ghilhadites de Rogelim. Stravoria & tapetia. Iuxta Hebræum habetur. & Hydrias & vasa fictilia, & frumenta & hordea & farinam & polentam: & fabas & lentis & fruxum oleo cicer. Iuxta Hebræum repetitur dictio interpretata polenta, significās grana tosta. & diuersorum generum grana torrefacta oblata significatur: primum enim grana frumenti, deinde grana leguminū significatur. & mel & butyrum & oves & caecos vaccinos, obtulerunt Dauidi & populo qui erat cum eo ad vescendum: suspicati sunt enim populum fame & siti fatigari in deserto. Iuxta Hebræum habetur. quia dixerunt, populus famelicus & lassus & sitibundus in deserto. hoc est ex via deserti venit lassus esuriens & sitiens.

CAPVT XVIII.

Considerato Dauid populo suo. Iuxta Hebræum habetur. Et ordinauit Dauid populum qui cum eo: & posuit super eos tribunos & centuriones. Et misit Dauid populum, tertiam partem in manu Ioab, & tertiam partem in manu Abisai filij Zer'ie fratris Ioab, & tertiam partem in manu Ithai Ghilhad. Insinuat author cōgregasse Dauidē in Machanaim exercitū, ex hoc ipso quod describit & tres principes exercitus

exercitus & tribunos & ceteros ordinaros à Dauide. Dixitque rex ad populum, egrediendo egredietur etiam ego vobiscum. Dixitque populus, non egredietur: quia si fugiendo fugiemus non ponent ad nos cor, & si morietur medietas nostrum non ponent ad nos cor, quia tu vnus solus pro decem millibus computaris. Iuxta Hebræum habetur, quia nunc sicut nos decem millia, & est sensus, quia hoc tempore inueniuntur similes nobis decem millia (hoc est innumerabiles) similis autem tibi non inuenitur. directe enim rationem reddunt verborum suorum. melius est igitur ut sis nobis in vrbe presidio. Legendum esset, & nunc bonum ut sis nobis à ciuitate in adiutorium, ut videlicet ab vrbe opem feras nobis, prouidendo de opportunis. Et dixit ad eos rex, quod bonum est in oculis vestris faciam; steritque rex iuxta portam, & totus populus egrediebatur ceteri & milleni. Præcepitque rex Toab & Abisai & Itthai dicendo, seruate mihi puerum Absalom. Iuxta Hebræum habetur, leniter mihi puerum Absalom. Et est sensus, animaduertite ut non impetu & furore impietatis Absalò, sed leniter cum eo agite intuitu mei. mensurari enim non possunt aggressiones impetuose. & totus populus audiuit præcipientem regem omnibus principibus pro Absalom.

Egressusque est populus in capum in occursum Israel: & factum est prælium in saltu Ephraim. Quia trans iordanem vbi tribus Ephraim nihil habebat prælium hoc commissum est, ideo Ephraim hoc in loco non est nomen tribus, sed significat augmentum: ita quod in sylua augmenti narratur commissum prælium hoc. Et casus est ibi populus Israel coram seruis Dauid: & fuit ibi plaga magna in die illa viginti millium. Fuitque ibi prælium dispersum super faciem totius terræ: & multo plures erant quos saltus consumpsit de populo quam qui quos vorauerat gladius. Iuxta Hebræum habetur, & multiplicauit sylua ad vorandum populum præ iis quos vorauit gladius in die illo. Manifestatur modus: videlicet quod sylua multiplicauit feras ad vorandum vagantes per syluam. & ex multiplicatione animalium nominata videtur sylua illa sylua Ephraim ab augmento.

Accidit autem ut occurreret Absalom seruis Dauid. Iuxta Hebræum habetur. Et occurrit Absalom coram seruis Dauid. Ratio quare diuerterit Absalom, insinuat occursum ad seruos Dauidis. & Absalom equitabat super mulum, & ingressus est mulus subter condensam quercum & magnam. Legendum est, subter densitatem ela grandis. Non quercus, sed ela arbor significatur tam

hic

hic quam inferius, & adhaesit caput eius quercui. Iuxta Hebræum habetur, & inualuit caput eius in ela, & datus est inter caelum & inter terram, & mulus qui sub ipso transiit. Non dicitur quod capilli eius illaqueauerint eum: sed quod caput eius penetrauerit densos ramos ela magno impetu fugietis, & sic capite detentus, pendens relictus fuerit transeunte secundum inchoatum cursum mulo.

Vidit autem vir vnus, & nunciauit Toab: & dixit, ecce vidi Absalom pendentem de quercu. Iuxta Hebræum habetur, suspensum in ela. Et hoc attestatur quod capite suspensus erat. Et ait Toab viro nuncianti ei: si vidisti cur non percussisti eum ibi ad terram, & ego dedissem tibi decem argenti siclos. Iuxta Hebræum habetur, & mecum fuisset dare tibi decem argenteos & vnum baltheum. & nihil dicitur de pondere. Qui dixit ad Toab: si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Parui refert quod in prima persona scribitur hoc Hebraice, significatur enim quod non solum propter spem decem argenteorum, sed nec etiam si realiter in manibus meis ponderarem (hoc est reciperem) mille argenteos, ponere manum in filium regis, audientibus enim nobis præcepit rex tibi & Abisai & Itthai dicendo, custodite mihi puerum Absalom. Et si fecissem contra animam meam audacter. Iuxta Hebræum habetur, falsitatem, contraria veritati quam mandauerat rex, nullum verbum absconditum esset à rege: & tu stares ex aduerso, hoc est tu non me adiuuisses, sed fuisses sicut stans ad videndum. Et ait Toab, non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Iuxta Hebræum habetur, non sic expectabo coram te, quemadmodum tu expectasti continendo te ab interfectione illius, tulitque tria tela in vola sua & infixit ea in cor Absalom. Difficile videtur diuinare qualia tela fuerint, cum adhuc palpiteret. Legendum est, ipso adhuc viuente in corde ela, nec describitur fere mortuus. Et cucurrerunt. Legendum est, Et verterunt se decem pueri armigeri Toab: percusseruntque Absalom, ut multitudine vulnerum statim moreretur, & occiderunt eum.

Clanxit autem Toab buccina, & reuersus est populus à persequendo Israel: volens parcere multitudini. Iuxta Hebræum habetur, quia prohibuit Toab populum. Ratio reuersionis populi à persequutione Israelis redditur. Et tulerunt Absalom & proiecerunt eum in saltu in foueam grandem, & crexerunt super eum acerrimum lapidum grandem valde: totisque Israel fugit, vnusquisque in tentoria sua. Absalom autem tulerat & crexerat sibi in vita sua titulum qui

Bb erat

erat in valle regni. Qualis fuerit hic titulus, scriptura non tradit. statuam tamē aiunt fuisse, non tamen statuam repræsentantem hominem, sed manū: & propterea subiungitur quod appellatur manus Absalon. dixit enim, non habeo filium, in momentum nominis mei. Quæstio oritur circa veritatem huius dicti: quia superius cap. 14. scriptum est Absalon habuisse tres filios & vnam filiam. Solutio est quod tres illi filij geniti quidem narrantur, sed non quod fuerint superstitēs: & ex eo quod Absalon ideo erexerat sibi titulum quia carebat filio, sufficienter insinuat mortuos fuisse filios. vocauitque titulum nomine suo, & appellatur manus Absalon vsque ad diem hanc.

Achimaham autem filium Zadoc dixit: curram queso & nunciabo regi quod iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius. Dixitque ei Ioab, non eris nuncius in hac die, sed nunciabis die altera: hodie nō nunciabis, eo quod filius regis mortuus est. Et ait Ioab ad Chusi, vale nūcia regi quæ vidisti: adorauitque Chusi Ioab & cucurrit. Non esse nomen proprium Chusi, sed significare Aethiopem, Hebraica phrasī testatur. ad deferendum enim nuncium mœstum misit Aethiopem. Rursus autem achimaham filius Zadoc dixit ad Ioab, & quid erit curram queso etiā ego post Chusi: dixitque Ioab, propter quid curris fili mi, veni huc. Non habetur in Hebræo veni huc, nō eris boni nunciū baiulus. Hebraice anceps est sententia ad hanc quæ habetur in vulgata æditione, vel ad significandum quod non inuenies annunciationis præmiū. Quod autem subditur. Qui respondit, quid enim si cucurrero. Iuxta Hebræū habetur. Et eris quid curram? Quasi diceret: non est mihi curæ præmiū aut mœstitia ob mortem Absalon, sed erit hoc quod curram. Deliberasse se currere significat. Dixitque ei, curre: & cucurrit Achimaham per viam cōpendij. Iuxta Hebræum habetur, per viam planiciei, & transiit Chusi. Insinuat hinc quod Chusi ierat per viam rectam, montanam tamē, Achimaham autem per longiorem viā planiciei.

Dauid autem sedebat inter duas portas: speculator vero ierat in tectū porte super murum, qui eleuans oculos suos vidit virum currentem solum. Clamauitque speculator & indicauit regi: dixitque rex, si solus est bonus est nuncius in ore eius: & ibat eundo & appropinquando. Et vidit speculator virum alium currentem: & clamauit speculator ad ianitorē & dixit, ecce vir currentes solus: dixitque rex, etiam iste bonus nunciat. Si enim in fugam versus fuisset exercitus, non vnus solus appareret, sed multitudo. &

propterea

propterea singulos solos currentes bonos esse nuncios protulit. Dixitque speculator, video cursum prioris veluti cursum Achimaham filij Zadoc: & ait rex, vir bonus est hic et cū nūcio bono venit.

Clamauit autem Achimaham & dixit ad regem, salue rex. Iuxta hebræum habetur, pax, & adorauit regem facie sua in terram: & dixit benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui leuauerunt manus suas in dominum meum regem. Vniuersa bene gesta significauit, dicēdo regi hoc vnum nomen pax antequam adoraret regem: deinde explicauit victos fuisse hostes. Et ait rex, est ne pax puero Absalom? dixitque Achimaham, vidi tumultum magnum cum mitteret Ioab seruum tuum o rex me seruum tuum nescio aliud. Iuxta hebræum habetur, mittente seruum ad regem Ioab & seruum tuum & nesciui quid. Hinc clare habetur quod Chusi erat seruus. ait enim Achimaham: mittente ad regem Ioab seruum (proculdubio Chusi) & seruum tuum proculdubio meipsum, & nesciui quid significaret tumultus ille magnus. Mendacium dixit quo ad hoc officiosum nolēs mœstum nūcium manifestare. Dixitque rex, verte te & sta hic: & vertit se & stetit.

Et ecce Chusi venit: & ait Chusi nūciatur domino meo regi quod iudicauit te dominus hodie de manu omnium insurgentium contra te. Dixit autem rex ad Chusi, estne pax puero Absalom? dixitque Chusi, sicut puer inimici domini mei regis et omnes qui insurgunt contra te in malum. Contristatusque est rex. Iuxta hebræum habetur. Et tremuit rex. Magnitudo tristitiæ significatur ex tremore. & ascendit in cenaculum. Legendum est, super solarium porta & fleuit. qualecunque illud fuerit. Subiuncta autem verba legenda sunt sic. & sic dixit dum iret, fili mi Absalom, fili mi, fili mi Absalom ter enim repetit fili mi, quis tribuet vt ego moriar pro te Absalom fili mi, fili mi.

CAPVT XIX.

Nunciatum est autem Ioab: ecce rex flet & luget super Absalon. Et fuit salus in die illa in luctu toti populo: auiliuit enim populus in die illa dici, dolet rex de filio suo. Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem, quomodo declinare solet populus versus & fugiens de prælio. Iuxta hebræū habetur. Et furatus est se populus in die illo ad veniendum in ciuitatem, sicut se furabitur populus erubescens fugiendo ē prælio. Assimilantur furibus studētibus ad occultādū se tā fugientes ē prælio quā istī victores. Rex autē operuit caput suum. Iuxta

Bb ij hebræum

Hebræum habetur. operuit faciem suam. more lugentium. & clamabat voce magna: fili mi Absalom, Absalom fili mi. Deficiunt duæ dictiones: videlicet, fili mi, tertio enim repetitur fili mi: & deinde narratur ingressus Ioab ad regem.

Ingressusque est Ioab ad regem in domum: & dixit confudisti. Parui refert quod Hebraice habetur. fecisti erubescere hodie facies omnium seruatorum tuorum. sententia enim eadem est. qui liberarunt animam tuam hodie, & animam filiorum tuorum & filiarum tuarum, & animam vxorū tuarum & animam concubinarum tuarum. Amando odientes te & odiendo diligentes te: ostendisti enim hodie quod non curas de principibus & seruis tuis: quia hodie cognoui quod si Absalom viueret & omnes nos hodie mortui essemus, tunc rectum esset in oculis tuis. Nunc igitur surge egredere, & alloquens satisfac seruis tuis. Parui refert quod Hebraice habetur. & loquere ad eos seruatorum tuorum. hoc est ea quæ placent & consonant cordi seruatorum tuorum. iuro enim per dominum. Hebraice habetur in præterito. iuravi enim in Iehouah quod te non exeunte si dormiret virtutum nocte. ad excitandum siquidem Dauidem ut annotaret dicta ab ipso Ioab, dicit in præterito, iuravi enim: perinde ac dixisset animaduerte iuramentum, quia iuravi in summo Deo &c. & peius erit tibi hoc omni malo quod venit super te ab adolescentia tua usque nunc. Surrexit ergo rex & sedit in porta: & toti populo nunciatus est quod rex sederet in porta, & venit totus populus in faciem regis. Israel autem fugit vnusquisque in tertia sua.

Omnis quoque populus certabat. Iuxta Hebræum habetur. Et fuit omnis populus iudicatus in omnibus tribubus Israel dicendo: rex liberavit nos de manu inimicorū nostrorum & ipse liberavit nos de manu Pelisthim, & nunc fugit de terra propter Absalom. Absalom autem quem vniximus super nos mortuus est in prælio: et nunc cur silenti ad reducendum regem? Narrator quæ in cunctis tribubus quilibet populus fuit iudicatus: hoc est tanquam iudicio cōiunctus, reprehensus & excitatus ab aliquibus ad reducendum regem Dauidem. arguebantur enim ex beneficiis receptis à Davide: conuincebantur autem quia Absalon iam mortuus erat, & ipsa victoria Davidis excitabat. Et consilium totius Israel venit ad regem. Non habetur hæc clausula in Hebræo.

Rex autem David misit ad Zadoc & Eb' iathar sacerdotes dicendo: loquimini ad seniores Iehudæ dicendo, cur venistis. Iuxta Hebræum habetur. quare eritis vltimi ad reducendum regem in domum suam? Sententia clara est. Sermo autem totius Israel venit ad regem

In domum eius. Verba ista regis Davidis sunt ad sacerdotes vt ea dicerent senibus Iudæ, ad declarandum illud verbū quare eritis vltimi: quia videlicet & verbum omnis Israel venit ad regem ad domum suam, hoc est ad reducendum regem in domum propriam dicentibus enim sacerdotibus hoc ad senes Iudæ, monstrabatur eis quod iam omnis Israel significauerat Dauidi bonum animum suū erga regem. quia dixerat rex, hæc dicetis ad populum Iudæ. Non habentur hæc verba in Hebræo: sed contextitur sermo regis ad sacerdotes, referendus senibus Iudæ. nam immediate sequitur. Fratres mei vos, os meum & caro mea vos. erat enim ipse Dauid de tribu Iudæ. cur ergo eritis nominissimi ad reducendum regem? Et Hamase dicetis, nonne os meum & caro mea est? sic faciat mihi deus & sic addat. Nomen est Elohim. si non magister militum. Iuxta Hebræum habetur. princeps exercitus eris coram me omnibus diebus pro Ioab. sed oritur quæstio circa iustitiam huius promissionis: eo quod Ioab principatum exercitus obtinuerat iure primi ascensus ad arcem sion, vt scribit, I. paralipomenon vndecimo: minus ergo iustum erat vt priuaretur principatu absque culpa. Solutio est quod Dauid promiserat quidem principatum primo ascendenti in arcem sion, sed nunquam legitur quod promiserit ei vt esset dux totius exercitus. aliud est enim esse principem seu ducem in exercitu, & aliud est esse ducem totius exercitus. multi siquidem erant in exercitu duces ac principes: vnus autem erat dux totius exercitus, qui erat super omnes alios principes. & propterea liber erat Dauid ad conferendum principatum totius exercitus, quem cōtulerat Ioab vt scribitur superius in ca. 8. Et rationi consentaneum est vt Dauid de consensu ipsius Ioab promiserit Hamasæ principatum exercitus, ad hoc vt Hamasa non impediret reditum tribus Iudæ ad regem Dauidem. Crediderim ego Dauidem suasisse Ioab vt secum iam fere senex quiesceret in Ierusalem ad regimen totius regni, & rebus bellicis cederet oblata nunc hac occasione. Et inclinavit cor omnium virorum Iehudæ quasi viri vnus: & miserunt ad regem, reuertere tu & omnes serui tui. Ecce effectus principatus promissi Hamasæ. nam non dicitur & inclinauerunt sacerdotes: sed dicitur inclinavit, proculdubio Hamasa cuius immediate antè mentio facta est. Et reuersus est rex & venit usque ad iardem: & Iehuda venit in Ghilgal vt occurreret regi & traduceret eum iardem.

Festinauit autem Simhi filius Ghera filii Iemini qui erat de Benjamin: & descendit cum viris Iehuda in occursum regis David. Et mille viri erant cum eo de Benjamin. Semei qui maledixerat regi (vt scriptum est superius ca. 16.) festinauit ad petendū veniam. & Siba puer domus Saul. qui accusauerat Mephiboseth vt ibidem scribitur. & quindecim filii eius & viginti serui eius cum eo: & sederunt Iarden ante regem. Et transierunt vada. Iuxta Hebræum habetur. Et transibit nauicula ad faciendum transire domum regis & ad faciendum bonum in oculis eius. Intellego multas nauiculas significari per nauiculā ad vehendum & personas & res prout placeret regi. Simhi autē filius Ghera prostratus est corā rege, cū iā trāsisset Iarden. nū rex. sed ipse Semei. immo hebraicē scribitur quod in ipso trāsitu (hoc est quod statim vt Semei transiuit Iordanem) prostrauit se corā rege. Et dixit ad regē: non imputet mihi dominus meus iniquitatem & non memineris quod inique egit seruus tuus in die qua egressus est dominus meus rex de Ierusalaim, vt ponat rex ad cor suum. Nouit enim seruus tuus quod peccauit: & ecce veni hodie primus de omni domo Ioseph. Iuxta Hebræum habetur. omni domui Ioseph vt descenderem in occursum domini mei regis. Iste enim Semei de tribu erat beniamin: tum quia clare dicitur filius Iemini, hoc est beniamin: tum quia cum mille viris de Benjamin venit, proculdubio ab ipso cōgregatis. nec supputat se in domo Ioseph, sed in signū pœnitudinis p̄uenisse se dicit vniuersam domū Ioseph: hoc est tribum Ephraim & Menassis descendētes ex Ioseph qui fuit primogenitus Rachelis: cū debuisset tribus Benjamin simul venire cum tribu Ioseph vt minor frater deferret maiori.

Respondit autem Abisai filius Zerū'ie & dixit: an propter hoc non morietur Simhi qui maledixit Christo domini? Et ait David: quid mihi & vobis filii Zerū'ie? qui estis propensi ad vindictam. cur efficiemini mihi? Legendum est. quia eritis mihi hodie in Satan. hoc est vos creditis partes meas fouere, & tamen in hoc eritis mihi hodie in aduersarii officium. Et rationem subiungit: quia dies hodiernus est tanquam dies creationis meæ in regem oportet me agere tanquam nouum regem & obliuisci p̄teritorū. an hodie morietur vir in Israel? quia nonne noui quod hodie sum rex super Israel? Et ait rex ad Simhi non morieris: inuauitque ei rex.

Mephiboseth quoque filius Saul descēdit in occursum regis. Inter occurrentes regi cōnumeratur hoc in loco Mephiboseth: cum

eum tamen occursum eius fuisset secundum ordinem rei gestæ narrandus postea. illotis pedibus & intonsa Barba. Iuxta Hebræum habetur. & non fecit pedes suos & non fecit labium suum & vestes suas non lauit à die abitus regis vsque ad diem quo rediit in pace. Testatur scriptura luctum assumptum à Mephiboseth propter fugam regis Davidis quo ad tria: quia nec curam pedum abluendo incidendūue vngues, nec curam labii minuendo pilos circa labia & concinnando barbā egit nec vestes suas abluo. vt intelligamus quod iniquē accusatus fuerit à seruo suo, & inique damnatus à Davide. Cūque occurrisset regi. Iuxta Hebræum habetur. Et fuit cum venit Ierusalaim in occursum regis, dixit ei rex, cur non venisti mecum Mephiboseth? Ne putaretur quod Mephiboseth occurrisset regi ad Iordanē describitur tēpus aliud: videlicet quando ciuitas Ierofolimitana venit in occursum regis. tunc enim ipse Mephiboseth venit obuiā regi. Et dixit, domine mi rex seruus meus cōtempnit me. Iuxta Hebræū habetur. decepit me. apparet enim hinc quod Siba requisitus à Mephiboseth dixerit se iturum cum Mephiboseth ad regem Dauidem vt comes esset fugiētis: & quod deceperit eum eundo ad Dauidem cum munusculis sine (immo contra) Mephiboseth. dixit enim seruus tuus vt sterneret mihi asinum. Iuxta Hebræum habetur. sternam mihi asinum & equitabo super eum, & ibo ad regem, quia claudus est seruus tuus. Etiam hunc laborem sternendi asinum non imponebat Sibæ. Et accusauit me seruum tuum apud te dominum meum regē: tu autē domine mi rex sicut angelus dei es. Nomen est Elohim. fac quod bonum est in oculis tuis. Quia non fuit tota domus patris mei nisi homines mortis domino meo regi, et posuisti seruum tuum inter conuiuas mensæ tuæ: que est ergo mihi amplius iniustitia ad claudum amplius ad regem? Dixit autem ei rex, quid vltra loqueris? fixum est quod locutus sum. Iuxta Hebræum habetur, dixi. Et immediate sequitur. tu & Siba diuidite agros. Et est scelus diffiniui hanc sententiā: videlicet tu & Siba diuidite agros. Prius Dauid fuerat p̄ceptus dando totum Sibæ inaudita parte: modo audita parte, sed indiscussā veritate manifeste iniustus inuenitur & ingratiſſimus Ionathæ patri Mephiboseth. Et hebræi dicunt in p̄nam huius peccati diuisum fuisse regnum Davidis tempore nepotis eius Roboam: vt inferius scribitur. Dixitq; Mephiboseth ad regem: etiam totum tollat postquam venit dominus meus rex in pace in domum suam.